

ยุทธศาสตร์ผู้นำกับการบริหารจัดการท้องถิ่น
เพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะแบบร่วมมืออย่างยั่งยืน*

Leadership Strategies and Local Management for Sustainable
Collaborative Smart City Development

เรียงดาว ทวะชาลี

Riangdow Tavachalee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

E-mail: riangdow@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ผู้นำในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะแบบร่วมมืออย่างยั่งยืนโดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทสำคัญของผู้นำในการสร้างความร่วมมือและยั่งยืนและหน้าที่สำคัญของผู้นำในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการรับผิดชอบต่อมากขึ้นในการกำหนดและส่งเสริมนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับเมืองอัจฉริยะมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเชื่อมโยงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นโดยมีการสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจในแผนการและนโยบายที่มีการสร้างเมืองอัจฉริยะโดยการเปิดโอกาสให้กับประชาชนในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้นำควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารและการสร้างสรรค์ของทางความร่วมมือที่เหมาะสมในกระบวนการตัดสินใจ เพราะความเป็นผู้นำมีบทบาทสำคัญในบริบทของการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เฉพาะ เช่น เมือง ภูมิภาค หรือชุมชน ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาภาวะผู้นำถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น ผู้นำในบริบทนี้จะต้องมีวิสัยทัศน์ มุ่งเน้นชุมชน ร่วมมือกันในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกและปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีในพื้นที่ของตน ผู้นำที่ดีสามารถบริหารจัดการทรัพยากรและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายและ

*ได้รับบทความ: 11 ตุลาคม 2566; แก้ไขบทความ: 24 เมษายน 2567; ตอรับตีพิมพ์: 25 เมษายน 2567

Received: October 11, 2023; Revised: April 24, 2024; Accepted: April 25, 2024

ยุทธศาสตร์ของชาติสามารถแสดงความความน่าเชื่อถือและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เป็นตัวอย่างให้คนในท้องถิ่นและสามารถชักชวนให้ปฏิบัติตามเพื่อสร้างความมั่นใจให้คนในท้องถิ่น

คำสำคัญ: ผู้นำ; การบริหารจัดการท้องถิ่น; เมืองอัจฉริยะ; ความยั่งยืน

Abstract

In this academic article, the author has studied the leadership strategies in local management for sustainable collaborative smart city development with the objective of studying the important role of leaders in building partnerships and sustainability and the important duties of leaders in local management for smart city development. Leaders must have a clear vision and greater responsibility to formulate and promote appropriate development policies and approaches for smart cities, striving to create a sustainable society and connected to the needs of local people, with the creation of Confidence and understanding of plans and policies that create smart cities by providing opportunities for citizens to participate in decision-making. Leaders should focus on communication and creating appropriate channels for participation in the decision-making process. Because leadership plays an important role in the context of local development to ensure the economic, social, and environmental well-being of citizens of a specific geographic area such as a city, region, or community, effective leadership is essential for guiding it. and facilitating leadership development is an important component of local development. Leaders in this context must have a vision. community oriented Collaborate to drive positive change and improve wellbeing in their area. Good leaders can manage resources and personnel professionally, plan and operate in line with national goals and strategies, can show credibility and play an important role in the development of local communities, being an example for local people and able to persuade them. Follow this to build confidence among local people.

Keywords: Leader; Local Administration; Smart City; Sustainability

1. บทนำ

แนวทางพัฒนาท้องถิ่นสู่ Smart City ตามกลยุทธ์ภายใต้หมุดหมาย 8 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับ 13 การพัฒนาเมืองอัจฉริยะเป็นการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ หรือที่ถูกวางแผนเอาไว้เพื่อยกระดับคุณภาพของการอยู่อาศัย การลงทุน และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมถึงการตรวจสอบความโปร่งใสของภาครัฐ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ด้วยการบูรณาการอย่างเป็นระบบพร้อมกับโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ ทางเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยระบบจะทำงานเมื่อรวบรวมข้อมูล สร้างการตอบสนองอย่างอัจฉริยะจากข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจสามารถเลือกแนวทางการพัฒนาเมืองได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ กระบวนการของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะเกิดขึ้นบนฐานแนวคิดแบบองค์รวม การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นรายประเด็นไม่ได้ทำให้เกิดความยั่งยืน สิ่งสำคัญลำดับแรกต้องมีสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่เพียงพอ มีกระบวนการเรียนรู้การฝึกอบรม เพื่อสร้างทุนมนุษย์ในการสร้างระบบของการพัฒนา และความพร้อมในการประเมินผลของชุมชน เพื่อตอบโจทย์ในด้านการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติ การและความต้องการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมสมัย กล่าวคือ ชุมชนมีความต้องการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ในการรองรับการพัฒนาอย่างเป็นพลวัต (จรรยา เจริญเนตรกุล และคณะ, 2564, หน้า 8)

การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่เน้นการปรับปรุงและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้น การพัฒนาท้องถิ่นมักมีเป้าหมายในการสนองความต้องการในการอาศัยของประชากรในพื้นที่นั้นๆ และเพิ่มโอกาสในการแสวงหาอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นคือการวางแผนเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ควรมีการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและการรับรู้ความต้องการของประชาชนในพื้นที่นี้ การวางแผนควรรวมถึงการกำหนดเป้าหมาย และการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานที่เหมาะสมในการบรรลุเป้าหมายนั้นๆ การสร้างพื้นที่การทำงาน

การพัฒนาท้องถิ่นมักเริ่มต้นด้วยการสร้างพื้นที่การทำงานที่เหมาะสม เช่น การสร้างโรงงานหรือโรงการผลิต การสร้างสถานที่การศึกษา หรือการพัฒนาสถานที่สำคัญอื่นๆ ที่สามารถสร้างงานและรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญในการสร้างรายได้และการเพิ่มคุณค่าให้กับพื้นที่นั้นๆ โดยอาจมีการสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจเล็กและกลาง การสร้างอุตสาหกรรมท้องถิ่น หรือการสนับสนุนการสร้างสินค้าและบริการท้องถิ่น การส่งเสริมการศึกษาและทักษะ การพัฒนาท้องถิ่นยังควรมุ่งเน้นการศึกษาและการพัฒนาทักษะของประชาชนในพื้นที่ เพื่อเพิ่มโอกาสในการหางานและรายได้ที่ดีขึ้น การสร้างสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เช่น การพัฒนาสาธารณูปโภค การเข้าถึงสุขภาพ และการสร้างพื้นที่สำหรับการออกกำลังกาย สามารถช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การสนับสนุนการ

สร้างสรรค์และวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถเสริมสร้างอัตราการท่องเที่ยวและการตลาดสินค้าท้องถิ่น ทำให้มีโอกาสในการขายสินค้าและบริการท้องถิ่นได้มากขึ้น

ดังนั้น ผู้นำมีบทบาทสำคัญเพราะเป็นบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีบทบาทหรือภารกิจในการสั่งงานและแนะนำผู้อื่นในหลายๆ ด้าน โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำมักจะมีคุณสมบัติชอบในการเติบโตและส่งเสริมพัฒนาองค์กรหรือกลุ่มในทิศทางที่ดีขึ้น บางครั้ง “ผู้นำ” ยังอาจหมายถึงบุคคลที่มีอิทธิพลและความสามารถในการนำทีมหรือกลุ่มคนให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์หรือแผนการที่กำหนดไว้ในองค์กรหรือการบริหารจัดการต่างๆ ผู้นำมักจะมีลักษณะคุณลักษณะที่เห็นได้เป็นอย่างดีชัดเจน เช่น การมีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการตัดสินใจการสื่อสารที่ดีความเป็นระบบ และความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เพื่อให้สามารถนำองค์กรหรือกลุ่มไปสู่ความสำเร็จและประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่โดยทั่วไปผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการบริหารองค์กรเพราะผู้บริหารเป็นผู้นำ เป็นผู้กำหนดนโยบายกำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผน และกำหนดเป้าหมายตลอดจนวิธีการดำเนินงาน เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางเพื่อให้การบริหารองค์การบรรลุผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐ และจะต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานกิจการต่างๆ มีส่วนรับผิดชอบ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามผลการปฏิบัติงาน การปรับปรุงคุณภาพ ผู้บริหารมีอาชีพต้องสร้างวัฒนธรรม โดยการให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำงานประสบผลสำเร็จและนำไปสู่การพัฒนาตนเองคิดได้เองตัดสินใจได้เอง พัฒนาได้เอง ของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้บริหารต้องแสดงออกอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอเกี่ยวกับวัฒนธรรมขององค์การเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานสามารถเลือกการกระทำที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ผู้บริหารจึงต้องสร้างความรู้สึกระบบความสำเร็จให้แก่บุคลากร แต่ละคนและทุกคน จนเกิดภาพความเป็นผู้นำในทุกระดับและนำไปสู่การพัฒนา (พิชญ์นิษฐา พรพรรณศิลป์ และคณะ, 2558, หน้า 146-161)

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นมีความสำคัญมากเนื่องจากมีผลต่อการพัฒนาและความเป็นอยู่ของชุมชนและพื้นที่ท้องถิ่นอย่างมากในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นผู้นำท้องถิ่นต้องมีความคุ้มครองในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของพวกเขา เช่น ดิน และน้ำ เพื่อให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในระยะยาวผู้นำท้องถิ่นมีหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจในชุมชนของพวกเขา โดยการสนับสนุนโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สู่ชุมชน เช่น การพัฒนาโรงงานหรือการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและมีบทบาทในการส่งเสริมและรักษาสาธารณสุขวัฒนธรรมและความเป็นไปในพื้นที่เพื่อรักษาเสถียรภาพและความเป็นอยู่ของชุมชน ตลอดทั้งการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นผู้นำท้องถิ่นมีหน้าที่ในการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาท้องถิ่น โดยการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชน และหาวิธีในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในบทความเรื่องนี้ผู้เขียนได้นำเสนอยุทธศาสตร์ผู้นำกับการ

บริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะแบบร่วมมืออย่างยั่งยืน

2. การมีวิสัยทัศน์การเป็นผู้นำ

ผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรับฟังความต้องการและปัญหาของชุมชนและมุ่งหวังในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดียิ่งขึ้นสำหรับผู้คนในพื้นที่นั้นการมีวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำเป็นสิ่งสำคัญมากเมื่อมุ่งหวังที่จะเป็นผู้นำที่มีความสามารถและประสบความสำเร็จในหน้าที่ของผู้นำวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำคือรากฐานหรือแนวทางในการพัฒนาตัวเองและยกระดับชุมชนหรือกลุ่ม ที่นำมาดำเนินงานผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ชัดเจนการมีวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำควรจะเป็นความมุ่งมั่นและแนวทางที่ชัดเจนในความคิดของคุณว่าคุณต้องการที่จะเป็นผู้นำแบบใดควรพิจารณาถึงค่านิยมคุณสมบัตินี้ที่เชื่อว่าผู้นำควรมีและวิธีที่จะสร้างผลงานและส่งผลกระทบในบทบาทนั้นการกำหนดและแบ่งปันวิสัยทัศน์ที่จะแบ่งปันวิสัยทัศน์ของคุณกับคนในที่ทำงานหรือชุมชนเพื่อให้ทุกคนเข้าใจและมุ่งมั่นกับเป้าหมายของคุณ วิสัยทัศน์ที่มีการสื่อสารและการแบ่งปันอย่างชัดเจนจะช่วยให้ทุกคนมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกันในทิศทางที่เดียวกันรับฟังและสร้างร่วมมือการเป็นผู้นำไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นผู้มีอำนาจและควบคุมทุกสิ่งเสมอแต่หมายความว่าผู้นำต้องรับฟังความคิดเห็นและมุ่งพัฒนาความสามารถในการร่วมมือกับคนอื่นเพื่อสร้างสามัคคีและการทำงานร่วมกันที่ดีก้าวไปข้างหน้าและมีความยืดหยุ่นวิสัยทัศน์การเป็นผู้นำควรที่จะบังคับผู้นำให้ก้าวไปข้างหน้าและเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และความจำเป็น ควรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวและทำสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้วิสัยทัศน์เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงให้ความกำกับและคำแนะนำผู้นำต้องสามารถให้คำแนะนำและความกำกับให้กับคนในที่ทีมหรือท้องถิ่นเพื่อช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์ของพวกเขาการสร้างความเข้าใจและความน่าเชื่อถือในบทบาทของผู้นำเป็นสิ่งสำคัญการมีวิสัยทัศน์การเป็นผู้นำไม่ได้มีเวลาหรือวันสิ้นสุดสมควรที่จะเป็นกระบวนการที่คุณต้องรักษาตลอดเวลา ผู้นำควรรักษาความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบในบทบาทของผู้นำอยู่เสมอโดยไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

ผู้นำที่ดีนอกจากจะมีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การมีวิสัยทัศน์ที่ดีและกว้างไกลนั้นจะทำให้สามารถนำทีมตลอดจนพาลูกน้องไปในทิศทางที่ดีและเหมาะสมได้ เห็นอนาคตที่ไกลกว่าและทำให้ทีมก้าวหน้าได้ไกลกว่า ผู้นำที่ขาดวิสัยทัศน์ก็อาจทำให้การทำงานของทีมงานอยู่อยู่กับที่ได้ หรือการทำงานไม่เกิดประโยชน์ในระยะยาว หรือแม้แต่มองไม่เห็นหนทางในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา ตลอดจนไม่สามารถทำสิ่งที่ตนรับผิดชอบอยู่ให้ประสบความสำเร็จหรือดีขึ้นได้ การเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ก็ทำให้เราค้นพบวิธีการทำงานใหม่ๆ ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาใหม่ๆ ผู้นำที่รักการค้นหาค้นหาสิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา เปิดรับความรู้แบบไม่จำกัด รักที่จะเรียนรู้ รักความก้าวหน้าอยู่เสมอ ก็ย่อมทำให้เกิดการพัฒนาตัวเองและท้องถิ่นในขณะเดียวกันก็จะช่วยในการบริหารงาน ตลอดจนทำให้ผู้ตามเปิดโลกใหม่ๆ ได้เสมอเช่นกัน (มหาวิทยาลัยรังสิต, 2566) การเป็นผู้นำที่ดีนั้นมีหลายปัจจัยรวมกัน และภาวะผู้นำนั้นไม่ได้หมายถึงความอาวุโสหรือ

การมีตำแหน่งหน้าที่ แต่หมายถึงภาวะที่เกิดขึ้นจริงที่มีประโยชน์ต่อการบริหารงาน บริหารคน นำพาชุมชนให้ไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำท้องถิ่นควรส่งเสริมคนที่มีภาวะในความเป็นผู้นำให้ขึ้นมาเป็นผู้นำ มากกว่าที่จะส่งเสริมจากความอาวุโสหรืออายุงานเป็นหลัก หากเลือกคนที่เหมาะสมกับงาน จะทำให้การเป็นผู้นำมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ และท้องถิ่นก็จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เหมือนกับคำพูดประโยคนี้ที่ว่า “ภาวะการณเป็นผู้นำนั้นต้องสามารถที่จะแปลงวิสัยทัศน์ให้เกิดเป็นการปฏิบัติงานจริงจนเกิดผลสำเร็จให้ได้มากที่สุด”

จากข้างต้นที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การมีวิสัยทัศน์ของผู้นำเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากมีผลมากทั้งในด้านความมุ่งมั่นของทีมงาน การสร้างแรงบันดาลใจ และการเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนั้น การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากสำหรับผู้นำที่มุ่งหน้าไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

3. บทบาทผู้นำในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ผู้นำควรมีความสามารถในการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะช่วยให้มีการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการระบุวัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงานในการกระจายอำนาจการบริหารของรัฐไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการถ่ายโอนภารกิจงบประมาณและอัตรากำลังของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าในอนาคตอันใกล้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่สูงขึ้นมีอัตรากำลังมากขึ้นรวมทั้งมีภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นตามกันไปด้วย

จากผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจะต้องมีการเตรียมการเพื่อรองรับมาตรการในการถ่ายโอนภารกิจงบประมาณและอัตรากำลังจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายความว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเร่งกำหนดจุดหมายหรือทิศทางในการพัฒนาของตนให้ชัดเจนมีการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยมีความครอบคลุมภารกิจการพัฒนาในทุกๆ ด้าน อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะสามารถบริหารงานในความรับผิดชอบตามที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคจะถ่ายโอนมาให้อย่างมีประสิทธิภาพแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนในการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการขององค์กรบริหารส่วนตำบลเพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการกำหนด

ภารกิจและแนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายดังกล่าวอย่างเป็นระบบซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงาน/โครงการมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกันซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหา/ความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้วยังเป็นกาบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดในขณะเดียวกันด้วยหลักการสำคัญที่ถือเป็นหัวใจของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาก็คือการกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

การพัฒนาและการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่จะนำไปสู่การบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ทั้งนี้เพราะหากไม่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาที่ชัดเจนแล้วการบริหารงานก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไปเมื่อมีปัญหาอย่างซ้ำซ้อนและไม่มีที่สิ้นสุดแล้วยังอาจทำให้ปัญหามีความรุนแรงมากขึ้นจนเกินศักยภาพและแก้ไขได้ตั้งนั้นการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในครั้งนี้ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้กำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการและศักยภาพอย่างเป็นระบบซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดแล้วยังเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอีกทางหนึ่งด้วย

ดังนั้น บทบาทของผู้นำในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนมีความสำคัญมากในการนำท้องถิ่นหรือชุมชนในทิศทางที่เป็นประโยชน์และยั่งยืนบทบาทสำคัญของผู้นำในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนนั้นการวางแผนและการดำเนินการผู้นำควรสามารถวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นและดำเนินการตามแผนนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมกับการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมและวัดผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบผู้นำควรสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างหลายกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่น เช่น ภาคเอกชน ภาครัฐ ชุมชน และองค์กรสังคมอย่างพอเพียง เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นมีการสนับสนุนและการทำงานร่วมกันมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมผู้นำควรส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาท้องถิ่นให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนการทำวิจัยและพัฒนาท้องถิ่นการบริหารจัดการทรัพยากรผู้นำควรมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารทรัพยากรธรรมชาติการบริหารงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์การสร้างศักยภาพและความสามารถในการชุมชนผู้นำควรส่งเสริมความรู้และทักษะในชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนามีการวิเคราะห์และการประเมินผู้นำควรใช้ข้อมูลและข้อมูลทางกายภาพและสังคมในการวิเคราะห์และประเมินผลสำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนา และปรับปรุงแผนการพัฒนาตามความจำเป็นมีการสร้างสรรค์การสื่อสารผู้นำควรสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความเข้าใจและสนับสนุนจากประชาชน และเพื่อสร้างความตระหนักในความสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้นำในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนเป็นสำคัญมาก เนื่องจากผู้นำมีอิทธิพลที่สำคัญในการกำหนดเส้นทางและกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น ผู้นำที่มีความรับผิดชอบและมีความเข้าใจในความต้องการของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนและพื้นที่ในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4. บทบาทผู้นำในการสร้างความร่วมมือ

ผู้นำต้องสามารถสร้างความร่วมมือกับสมาชิกในชุมชนและกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้มีการแบ่งปันทรัพยากรและความรู้ในการพัฒนาการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างสังคมและเศรษฐกิจท้องถิ่นที่ยั่งยืนและเจริญเติบโต ดังนั้นการมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น ประชาชน และภาครัฐในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นโดยผู้นำต้องรู้จักและเข้าใจสภาพการณ์ท้องถิ่น การทำการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ท้องถิ่น เช่น ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม และปัจจัยทางวัฒนธรรม เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการเข้าใจความต้องการและโอกาสท้องถิ่นมีการพัฒนาแผนและนโยบายท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการรวมกลุ่มและการร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งท้องถิ่น ภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้การพัฒนามีทิศทางที่ชัดเจนและรับรองว่ามีการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายการสร้างพันธมิตรการสร้างความร่วมมือระหว่างหลายฝ่าย เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรสังคมภาคแรงงาน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบและทรัพยากรที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนา (สมพงษ์ เกศานุช และคณะ, 2562, หน้า 293-306)

การสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชนการสร้างโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน โดยการจัดประชุมสาธารณะ การเข้าร่วมกระบวนการวางแผนและการให้ข้อมูลและการฝึกอบรมการจัดการทรัพยากรการจัดการทรัพยากรที่จำเป็นให้เหมาะสมสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การจัดสรรงบประมาณการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานการวัดและประเมินผลการตรวจสอบและวัดผลการดำเนินงานเพื่อให้สามารถปรับปรุงแผนและโครงการในอนาคตและให้ข้อมูลสำหรับการอนุรักษ์ปรับปรุงและการประเมินผลในระยะยาวการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นต้องการความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย การทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสังคมและเศรษฐกิจท้องถิ่นที่ยั่งยืน (อรทัย กิกผล, 2552, หน้า 4)

ผู้นำมีบทบาทในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชนและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่โดยการเริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจการสร้างความเข้าใจและการสื่อสารกับชุมชนในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญเริ่มต้นด้วยการฟังความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนเพื่อทราบถึงปัญหาและความต้องการที่จะแก้ไขการสร้างความร่วมมือระหว่างหลายฝ่ายการพัฒนาท้องถิ่นมักเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย เช่น รัฐบาลท้องถิ่น ภาคเอกชน

และชุมชนท้องถิ่น ควรสร้างความร่วมมือระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาการสร้างความร่วมมือในการสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ ควรมีแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการและความเป็นไปได้ของชุมชน

ข้างต้นที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการเป็นผู้นำในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นมีบทบาทหลากหลาย ซึ่งรวมถึงการสร้างประสบการณ์ที่เข้มข้นในการเข้าใจปัญหาและโอกาสที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น การสร้างความเชื่อมั่นและความสามัคคีในกลุ่ม รวมถึงการสร้างแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการผู้นำยังต้องมีความสามารถในการสร้างพันธมิตรกับผู้นำอื่นๆ ในสังคมและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความสามารถในการแบ่งปันทรัพยากรและความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น ความโปร่งใส และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

5. บทบาทผู้นำในการบริหารจัดการ

ผู้นำการบริหารจัดการเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำทีมและท้องถิ่นไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้มีความรับผิดชอบในการดำเนินการและจัดการทรัพยากรที่อยู่ในอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในระดับท้องถิ่นผู้นำการบริหารจัดการต้องมีความสามารถในการวางแผนกิจกรรมและทรัพยากรให้เข้ากันอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและตามเป้าหมายการบริหารและพัฒนาบุคลากรการบริหารจัดการต้องสามารถแนะนำและสร้างความเข้าใจในวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ของชุมชนให้กับทีมงานและพัฒนาความสามารถและทักษะของคนในชุมชนและท้องถิ่นนั้นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วงษ์ศิริ เรื่องศรี และคณะ, 2565, หน้า 18)

บทบาทผู้นำเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญที่เริ่มจากภาวะผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในอนาคตที่ชัดเจนมีการสร้างพันธกิจเพื่อให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มีการปลูกฝังวัฒนธรรมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานมีกลไกการขับเคลื่อนในการสร้างทีมสร้างความเข้าใจสร้างแรงจูงใจรวมทั้งส่งเสริมหรือกระตุ้นบุคลากรให้เกิดความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระดับบุคคลระดับทีมงานและระดับชุมชนเพื่อให้ชุมชนไปสู่เป้าหมาย คือการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ (นฤมล จิตรเอื้อ, 2560, หน้า 1738-1754) ผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานซึ่งเป็นจุดรวมแห่งพลังของสมาชิกในชุมชน คุณลักษณะ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้นำมีส่วนสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับปริมาณ คุณภาพ และภาพพจน์ของชุมชน ซึ่งจะมีผลสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผล และประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้นำยังเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน โดยนัยนี้ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับ

ปัญญา สถาบัน และความสำเร็จขององค์การเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการได้เรียนรู้ถึงคุณลักษณะ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ จึงจะเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองได้ดีในระดับหนึ่งการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น งบประมาณ บุคลากร และโครงสร้างพื้นที่ มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่

บทบาทผู้นำสิ่งที่ผู้นำแสดงออกมาในการบริหารและการจัดการต่างๆ ภายในชุมชนเพื่อให้องค์กรปฏิบัติการกิจได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546, หน้า 31-32) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำไว้ในหนังสือเรื่องภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศสรุปว่าภาวะผู้นำก็คือคุณสมบัติ เช่นสติปัญญาความดีงามความรู้ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงามและกล่าวถึงลักษณะผู้นำไว้ 3 ข้อคือ มองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง บริบทผู้นำการบริหารจัดการท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะรับผิดชอบในการนำทางและบริหารจัดการในระดับท้องถิ่นหรือชุมชนที่เล็กกว่าองชุมชนใหญ่ เช่นระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศเป็นต้น ผู้นำท้องถิ่นควรรู้และเข้าใจเรื่องท้องถิ่นและชุมชนที่ตนเองบริหารจัดการรวมถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนนั้นๆ สร้างความเชื่อมโยงและความไว้วางใจกับชุมชนโดยการเข้าสังคมและสนับสนุนกิจกรรมท้องถิ่นทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนโครงการและการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการงาน ผู้นำท้องถิ่นต้องบริหารจัดการงานในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า บริบทผู้นำในการบริหารจัดการการบริหารจัดการท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนและความเจริญรุ่งเรืองในระดับท้องถิ่น ในปัจจุบันนี้ บทบาทของผู้นำในการบริหารจัดการท้องถิ่นมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากต้องรับมือกับความซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมและสภาพแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น การมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งดังนั้นผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการต้องมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเรื่องของสิ่งแวดล้อมและปัจจัยท้องถิ่นที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรในพื้นที่และต้องสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องมีความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น และสร้างทีมงานที่มีสมรรถนะและความเชี่ยวชาญในการทำงานกันอย่างเป็นทีม เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นไปในทิศทางที่ถูกต้อง

6. สรุป

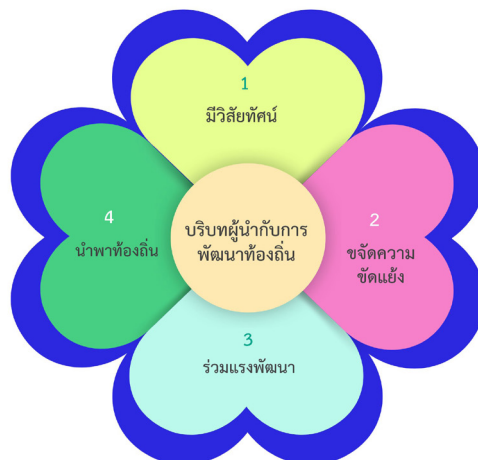
ผู้นำในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะแบบร่วมมืออย่างยั่งยืนผู้นำมีบทบาทสำคัญในการสร้างและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว โดยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะและมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นในการกระทำการนำที่สามารถแบ่งปันและสร้างความเชื่อมั่นในกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชนหรือเมืองผู้นำที่มีบทบาทในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างสังคม

ที่มีความยั่งยืนและเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนและภูมิภาค สรุปลักษณะเกี่ยวกับผู้นำที่มีความสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นการสร้างความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการบริหารองค์กรหรือกลุ่มงานใดๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจ องค์กรสาธารณะ หรือองค์กรไม่แสวงผลกำไร บทบาทนี้ช่วยส่งเสริมความเข้าใจร่วมกัน สร้างความไว้วางใจ และสร้างภูมิคุ้มกันภัยในการทำงานร่วมกันได้ในด้านบริบทของผู้นำในการบริหารจัดการมีความหลากหลายและมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์กรผู้นำควรเป็นตัวนำในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการสร้าง ความเชื่อมั่น การทำงานร่วมกันการสร้าง ความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบในทีมผู้นำควรมีทักษะในการสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ข้อมูลและคำสั่งถูกต้องและเข้าใจได้เพียงพอโดยทั้งทีมงานผู้นำควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับทีมงาน เช่น มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และมีความคิดริเริ่มการสร้างพลังงานบวกผู้นำควรสร้างพลังงานบวกในทีม โดยการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาผู้นำควรส่งเสริมการนวัตกรรมและการพัฒนาในองค์กร เพื่อให้ทีมงานมีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาต่อยอดองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผู้นำท้องถิ่นจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเป็นเสถียร เพื่อเป็นแรงผลักดันให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องการจัดความขัดแย้งในชุมชนเป็นสิ่งที่ผู้นำท้องถิ่นควรให้ความสำคัญการทำงานร่วมกันเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชนไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแต่ยังช่วยเพิ่มความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนโดยผู้นำท้องถิ่นและคนในท้องถิ่นมีการร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองเพื่อนำพาท้องถิ่นสู่การเป็นท้องถิ่นอัจฉริยะและเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืนผู้เขียนสรุปเป็นแผนผังองค์ความรู้จากการเขียนบทความดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา เจริญเนตรกุล และคณะ. (2564). การพัฒนาศักยภาพพื้นที่เมืองและโครงสร้างพื้นฐานรองรับ ยุทธศาสตร์เมืองอัจฉริยะของเทศบาลนครสงขลา. (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- นฤมล จิตรเอื้อ. (2560). บทบาทภาวะผู้นำในการพัฒนาองค์การสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้. วารสาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ, 10(2), 1738-1754.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พิชญ์นิษฐา พรหมศิลป์ และคณะ. (2558). บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 3(2), 146-161.
- มหาวิทยาลัยรังสิต. (2566). ทักษะวิสัยของผู้นำที่ดี. เข้าถึงได้จาก <https://rbs.rsu.ac.th>
- วงษ์สิริ เรืองศรี และคณะ. (2565). การเสริมศักยภาพผู้นำจิตอาสาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทชุมชน ประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(7), 16-32.
- สมพงษ์ เกศานุช และคณะ. (2562). บทบาทผู้นำกับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาชุมชน. วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ, 1(3), 293-306.
- อรรถัย กักพล. (2552). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: จรัญสนิทวงศ์.